

PARENTING NECONDIȚIONAT

DE LA RECOMPENSE ȘI PEDEPSE
LA IUBIRE ȘI ÎNȚELEGERE

Traducere din limba engleză de MONICA LOȘONȚI

*Cât de prețios este un gram de umanitate în comparație cu toate
legile lumii.*
JEAN PIAGET

CUPRINS

Introducere.....	5
Capitolul 1: PARENTING CONDIȚIONAT	13
Capitolul 2: DĂRUIREA ȘI REȚINEREA IUBIRII	26
Capitolul 3: PREA MULT CONTROL.....	45
Capitolul 4: DAUNELE PEDEPSEI.....	60
Capitolul 5: ÎMPINȘI CĂTRE SUCCES	70
Capitolul 6: CE NE TRAGE ÎNAPOI?	87
Capitolul 7: PRINCIPIILE PARENTINGULUI NECONDIȚIONAT	108
Capitolul 8: IUBIRE NECONDIȚIONATĂ.....	128
Capitolul 9: SĂ OFERIM COPIILOR OPȚIUNI	151
Capitolul 10: PERSPECTIVA COPILULUI	169
ANEXĂ. Stiluri de parenting: importanța culturii, a clasei sociale și a grupului etnic.....	187
Note	197
Referințe și bibliografie.....	213

copii să joace după cum cântăm noi. Unora dintre noi este posibil să ne ridice întrebări cu privire la multe dintre strategiile pe care le-am aplicat până în prezent – și poate cu privire la strategiile folosite asupra noastră în copilărie.

Subiectul acestei cărți nu este numai disciplina, ci și, în sens mai larg, modul cum ne comportăm cu copiii noștri, cum îi percepem și ce simțim pentru ei. Scopul ei este acela de a vă ajuta să vă recăpătați intuițiile voastre de mare valoare și de a sublinia ceea ce contează cu adevărat, după ce pijamalele sunt îmbrăcate, temele sunt făcute, iar certurile dintre frați s-au potolit. Vă invit să vă reconsiderați convingerile legate de relația părinte-copil.

Și cel mai important: cartea vă oferă alternative practice la tacticile pe care suntem uneori tentați să le folosim ca să-i determinăm pe copii să se comporte frumos sau să-i împingem spre succes. Cred că aceste alternative au șanse reale să-i ajute pe copiii noștri să devină oameni „buni”, în adevăratul sens al cuvântului.

Capitolul 1

PARENTING CONDIȚIONAT

Uneori, am găsit consolare în ideea că, în ciuda tuturor greșelilor pe care le-am făcut (și pe care voi continua să le fac) ca părinte, copiii mei se vor dezvolta bine pentru simplul motiv că îi iubesc cu adevărat. În fond, iubirea vindecă toate rănilor. Nu avem nevoie decât de iubire. Iubirea înseamnă că nu trebuie să-ți ceri scuze că ți-ai pierdut cumpătul în bucătărie, azi-dimineață.

Acest gând care mă liniștește se sprijină pe ideea că există un lucru numit Iubire Părintească, o substanță unică pe care o poți oferi copiilor în cantități mai mici sau mai mari. (Bineînțeles, în cantități mai mari este mai bine.) Dar dacă această supoziție se dovedește a fi fatal de simplistă? Dacă există moduri diferite de a iubi un copil, și nu toate la fel de dezirabile? Psihanalistul Alice Miller a observat la un moment dat că este posibil să iubești un copil „cu înflăcărare, dar nu în modul în care are el nevoie să fie iubit”. Dacă are dreptate, întrebarea esențială nu este dacă – nici măcar cât – ne iubim copiii. Contează la fel de mult *cum* îi iubim.

Odată ce înțelegem acest aspect, putem să întocmim destul de repede o listă lungă cu diferite tipuri de iubire părintească și cu sugestii referitoare la care este mai bun. Această carte analizează o astfel de distincție – și anume aceea între a-i iubi pe copii pentru *ceea ce fac* și a-i iubi pentru *ceea ce sunt*. Primul tip de iubire este condiționată, și anume copiii trebuie să o câștige comportându-se așa cum credem noi de cuviință sau ridicându-se la înălțimea standardelor noastre. Al doilea tip de iubire este necondiționată: nu depinde de comportamentul copiilor, de succesul lor, de cât de cuviincioși sunt sau orice altceva.

Aș dori să susțin ideea de parenting necondiționat atât pe baza unei judecăți de valoare, cât și pe baza unei preziceri. Judecata de valoare este foarte simplă: copiii nu ar trebui să fie nevoiți să ne câștige aprobarea. Noi, părinții, ar trebui să-i iubim „pentru niciun motiv anume”, așa cum zice prietena mea, Deborah. Mai mult, nu contează doar ca noi să credem că îi iubim necondiționat, ci și ca ei să se simtă iubiți în acest fel.

Cât despre prezicere, aceasta este că iubirea necondiționată va avea un efect pozitiv. Nu numai că este atitudinea corectă, moral vorbind, este și atitudinea inteligentă. Copiii au nevoie să fie iubiți așa cum sunt, pentru ceea ce sunt. Când se întâmplă asta, ei se acceptă pe ei înșiși drept oameni buni, chiar și în momentele când o dau în bară. Iar când această nevoie de bază este împlinită, ei sunt mai liberi să accepte (și să ajute) alți oameni. Pe scurt, iubirea necondiționată este ceea ce au nevoie copiii pentru a se dezvolta armonios.

Cu toate acestea, noi, părinții, suntem adesea tentați de a ne condiționa aprobarea. Suntem tentați să facem acest lucru nu doar din cauza a ceea ce am fost învățați să credem, ci și din cauza modului în care am fost noi creșcuți. Putem spune că suntem condiționați să condiționăm. Rădăcinile acestei atitudini sunt înfipte adânc în solul conștiinței americane. De fapt, acceptarea necondiționată pare că este rară și ca ideal. O căutare pe internet a cuvântului „necondiționat” are ca rezultat în mare parte discuții legate de religie și de animale de companie. Se pare că este dificil pentru mulți oameni să își imagineze că iubirea dintre oameni poate fi fără condiționări.

Când ne referim la copii, unele dintre aceste condiționări sunt legate de *cumințenie*, iar altele, de *realizări*. Acest capitol și următoarele trei vor explora aspectele comportamentale și, mai ales, modul în care multe strategii de disciplinare cunoscute îi fac pe copii să simtă că sunt acceptați doar atunci când fac ceea ce le cerem noi. Capitolul 5 va discuta modul în care unii copii trag concluzia că iubirea părintească depinde de realizările lor – sportive sau școlare, de exemplu.

În cea de-a doua parte a cărții, vă voi oferi sugestii concrete pentru a depăși această abordare și a arăta copiilor o iubire mai apropiată de ceea ce au nevoie. Dar, mai întâi, aș dori să analizez ideea mai generală de educație condiționată: care sunt premisele de la care pornește (și care o diferențiază de educația necondiționată) și care sunt de fapt efectele pe care le are asupra copiilor.

Două modalități de a crește copiii: premise de bază

Fiica mea, Abigail, a străbătut o perioadă grea la câteva luni după împlinirea vârstei de patru ani, care poate avea legătură cu apariția unui rival. A început să nu mai răspundă pozitiv la rugămintele noastre, să se răstească și să bată din picior. Ritualurile și tranzițiile

obișnuite deveneau rapid o înclăștare de forțe. Îmi aduc aminte că, într-o seară, a promis că intră să facă baie imediat după cină. Nu a făcut-o, iar când i-am reamintit de promisiunea ei, a început să țipe îndejuns de tare cât să-și trezească frățiorul. Când i-am cerut să vorbească mai încet, a țipat din nou.

Iată, așadar, întrebarea: Odată lucrurile revenite la calm, trebuia ca soția și cu mine să continuăm cu rutina obișnuită seară de seară de a o ține în brațe și a-i citi o poveste? Parentingul bazat pe iubire condiționată spune că nu: nu am face decât să-i răsplătim comportamentul inacceptabil, dacă am continua să desfășurăm activitățile plăcute obișnuite. Acele activități ar trebui suspendate, iar ea ar trebui înștiințată, cu blândețe dar ferm, de ce am impus această „consecință”.

Această linie de conduită ne este foarte cunoscută și o găsim recomandată de foarte multe cărți pentru părinți. Mai mult, trebuie să recunosc că ar fi fost tare satisfăcător pentru mine, la un anumit nivel, să dau milităria jos din pod, deoarece eram serios deranjat de atitudinea sfidătoare a lui Abigail. M-ar fi făcut să simt că eu, ca părinte, puneam piciorul în prag, anunțând-o că nu are voie să se comporte astfel. Aș fi revenit eu la pupitrul de comandă.

Abordarea necondiționată, pe de altă parte, spune că este mai bine să rezistăm acestei tentații, să o luăm în brațe și să citim povestea, ca de obicei. Dar acest lucru nu înseamnă să ignorăm ce s-a întâmplat. „Parenting necondiționat” nu este un termen simandicos, sinonim cu a-i lăsa pe copii să facă ce vor ei. Este foarte important (odată ce furtuna a trecut) să învățăm și să reflectăm împreună la cele întâmplate – ceea ce am și făcut cu fiica noastră după ce i-am citit o poveste. Orice lecție am fi vrut să-i transmitem, probabilitatea ca ea să o învețe era mult mai mare dacă știa că iubirea noastră pentru ea nu s-a diminuat din cauza purtării ei.

Fie că am reflectat sau nu la aceste două abordări ale educației, fiecare dintre ele se bazează pe un set distinct de convingeri despre psihologie, despre copii și chiar despre natura umană. Abordarea condiționată este strâns legată de curentul din psihologie ce poartă numele de behaviorism, cel mai adesea asociat cu B.F. Skinner. Caracteristica sa de bază este, așa cum indică și denumirea, axarea exclusivă pe comportament (*behavior*, în limba engleză – n.red.). Această abordare consideră că tot ce contează la ființa umană este ceea ce vezi și poți măsura. Nu poți vedea o dorință, o frică, așa că mai bine te concentrezi pe ceea ce *fac* oamenii.

Mai mult, se consideră că toate comportamentele încep și încheie, se dezvoltă sau se diminuează dacă sunt sau nu „consolidate”. Behavioriștii pornesc de la premisa că tot ceea ce facem poate fi explicat prin prisma obținerii unei anumite recompense fie una oferită în mod intenționat, fie una care vine în mod natural. Dacă un copil este afectuos cu părinții sau își împarte desertul cu un prieten, se spune că acest lucru se datorează doar faptului că în trecut acțiunea a avut ca rezultat o consecință plăcută.

Pe scurt: elementele externe, precum recompensele (sau pedepsele) pentru ce am făcut, determină modul cum ne comportăm, iar modul cum ne comportăm reprezintă ceea ce suntem. Chiar și persoane care nu au citit niciodată cărțile lui Skinner par să fi acceptat aceste premise. Când părinții și dascălii discută neîncetat despre „comportamentul” unui copil, acționează ca și cum nimic nu mai contează în afara lucrurilor care se văd. Nu mai contează cine sunt copiii, ce gândesc, ce simt, ce nevoi au. Nu se mai gândește nimeni la motive sau valori: ideea este să se schimbe cumva ceea ce fac. Prin urmare, o invitație de a vă baza în exclusivitate pe tehnici de disciplinare al căror unic scop este să-i facă pe copii să se poarte – sau să înceteze să se mai poarte – într-un anumit fel.

Iată un exemplu banal, tipic și mai explicit al abordării behavioriste: poate că ați întâlnit părinți care îi forțează pe copii să-și ceară scuze după ce au făcut un lucru care a rănit pe cineva. („Cere-ți iertare!”) Ce se întâmplă aici? Părinții cred oare că, dacă îi fac pe copii să rostească aceste cuvinte, ca prin farmec, vor și simți părerea de rău, în ciuda tuturor dovezilor care arată contrariul? Sau, mai greșit, oare nici nu le pasă dacă respectivul copil regretă ce a făcut, pentru că oricum sinceritatea n-are nicio valoare și tot ce contează este rostirea cuvintelor potrivite? Scuzele obligatorii îi învață pe copii să spună lucruri pe care nu le simt, așadar, să mintă.

Dar aici nu avem doar o practică parentală izolată care ar trebui regândită. Este unul dintre multele exemple posibile ale modului în care gândirea skinneriană – comportamentul este tot ceea ce contează – ne-a îngustat înțelegerea copiilor și ne-a pervertit modul în care ne raportăm la ei. Întâlnim această abordare și în cadrul programelor care au menirea să-i instruiască pe copii să se culce singuri sau să folosească olița. Din perspectiva acestor programe, este irelevantă cauza pentru care copilul plânge în întineric. Ar putea fi vorba despre groază, plictiseală, singurătate, foame sau altceva. În mod similar, nu contează ce motiv are un

copil mic când refuză să facă pipi la toaletă când îi cer părinții. Experții care oferă rețete pas cu pas pentru „a-i învăța” pe copii să doarmă singuri în camera lor sau care ne îndeamnă să le oferim steluțe aurii, bomboane M&M sau laude când fac pipi la toaletă nu sunt preocupați de gândurile, sentimentele și intențiile care generează un comportament, ci doar de comportamentul în sine. (Deși nu am efectuat un studiu suficient de riguros în privința aceasta, intuiesc următoarea regulă: valoarea unei cărți de parenting este invers proporțională cu frecvența cuvântului „comportament”).

Dar să ne întoarcem la Abigail. Educația parentală condiționată consideră că, dacă-i citim din carte, exprimându-ne astfel iubirea permanentă pe care o simțim față de ea, nu reușim decât să o încurajăm să facă o nouă criză. În acest mod, ea își va însuși ideea că este normal să-l trezească pe bebeluș și să refuze să facă baie, pentru că va interpreta afecțiunea noastră drept o consolidare a comportamentului ei.

Educația bazată pe iubire necondiționată privește această situație și persoanele implicate foarte diferit. În primul rând, ne cere să conștientizăm că motivele comportamentului lui Abigail sunt mai mult „în interiorul ei” decât „în exterior”. Acțiunile ei nu pot fi explicate neapărat în mod mecanic, uitându-ne doar la forțele externe, precum reacțiile pozitive la comportamentele ei anterioare. Poate că este copleșită de temeri pe care nu le poate numi sau de o frustrare pe care nu știe să o exprime.

În parentingul necondiționat, considerăm că un comportament este doar expresia externă a sentimentelor, gândurilor, nevoilor și intențiilor. Pe scurt, *contează și copilul din spatele unui comportament, nu numai comportamentul*. Copiii nu sunt animale de companie ce trebuie dresate, nici computere, programate să răspundă în mod predictibil la un anumit input. Ei se comportă într-un anumit fel, și nu în altul, din diverse motive, unele dintre ele dificil de identificat. Însă nu putem, pur și simplu, să ignorăm acele motive și să reacționăm numai la rezultatul lor (și anume la comportament). Într-adevăr, fiecare dintre acele motive necesită probabil o altă atitudine din partea noastră. Dacă, de exemplu, se dovedește că Abigail a fost de fapt recalcitrantă deoarece era îngrijorată de implicațiile pe care le poate avea atenția atât de mare pe care noi i-o acordam fratelui ei mai mic, atunci va trebui să gestionăm acest aspect, nu doar să smulgem din rădăcină modul în care ea își exprimă frica.

Pe lângă eforturile noastre de a înțelege și a gestiona motivele specifice ale unei acțiuni specifice, există un imperativ mai important ca orice: ea are nevoie să știe că noi o iubim, indiferent ce se întâmplă. De fapt, este *cu atât* mai important ca *tocmai* în seara aceasta să o ținem în brațe, determinând-o să vadă din acțiunile noastre faptul că dragostea pe care i-o purtăm este de netăgăduit. Acest lucru o va ajuta să treacă cu bine prin această perioadă dificilă.

În orice caz, este foarte puțin probabil ca impunerea unei pedepse să fie constructivă. Asta ar genera mai mult ca sigur o nouă criză de plâns. Și chiar dacă ar avea succes în a o reduce temporar la tăcere – sau în a-i înăbuși pornirea de a exprima ceea ce simte mâine-seară, temându-se să nu ne îndepărtăm de ea –, impactul nu are cum să fie pozitiv. Un lucru adevărat, în primul rând, pentru că nu se referă la ceea ce se petrece în mintea ei, și în al doilea rând, pentru că ceea ce noi am percepe drept o lecție, ea ar resimți drept o privare de iubire.

În sens larg, acest lucru o va face și mai nefericită, simțindu-se probabil singură și lipsită de sprijin. În sens specific, o va învăța că este iubită – și demnă de iubire – numai atunci când se comportă cum ne dorim noi. Rezultatele cercetărilor pe care le voi trece imediat în revistă susțin cu tărie că lucrurile nu vor face decât să se înrăutățească.

Pe măsură ce am reflectat la aceste chestiuni de-a lungul anilor, am ajuns să cred că parentingul condiționat nu poate fi explicat pe deplin de behaviorism. Mai este ceva acolo. Încă o dată, imaginați-vă situația: o fetiță urlă, în mod evident supărată, iar când se liniștește, tatăl ei se așază în pat lângă ea și-i citește povestea cu cele două broscuțe. Susținătorul abordării condiționate exclamă: „Nu, nu, nu! Nu faci decât să îi întărești comportamentul nedorit. O înveți că este în regulă să fie obraznică”.

Această interpretare nu reflectă doar presupunerea legată de ce învață copiii într-o situație dată sau de *cum* învață. Reflectă o perspectivă sumbră asupra copiilor și, prin extensie, asupra întregii umanități. Pornește de la ipoteza că, dacă li se permite câtuși de puțin, copiii profită de noi. Dă-le un deget, și-ți iau toată mâna! Ei vor trage cele mai proaste învățăminte dintr-o situație ambiguă (nu „Sunt iubit oricum!”, ci „Super! E în regulă să fac prostii!”). Acceptarea fără condiționare va fi interpretată drept o permisiune de a se purta egoist, lacom, capricios sau nepăsător. Cel puțin parțial, așadar, parentingul condiționat se bazează pe concepția cinică la maximum

că acceptarea copiilor așa cum sunt le dă undă verde să fie răi, pentru că, în fond și la urma urmei, chiar așa și sunt.¹

La polul opus, în parentingul necondiționat, pornim de la conștientizarea faptului că scopul lui Abigail nu este să mă facă nefericit. Ea nu este o ființă afurisită. Ea îmi transmite, în singurul mod pe care îl cunoaște, că ceva este în neregulă. Poate fi ceva ce tocmai s-a întâmplat sau poate fi vorba despre probleme pe care le poartă în suflet de ceva vreme. Această abordare le oferă copiilor un vot de încredere și înfirmă presupunerea că ei vor trage învățăminte greșite din iubirea noastră sau că se vor comporta întotdeauna urât, dacă vor crede că pot scăpa nepedepsiți.

Această perspectivă nu este romantică sau nerealistă, și nici o negare a faptului că într-adevăr copiii (ca și adulții, de altfel) fac uneori chestii urâte. Copiii au nevoie să fie ghidați și ajutați, de acord, însă nu sunt mici monștri care trebuie îmblânziți sau struniți. Ei au capacitatea de a fi plini de compasiune sau agresivi, altruști sau egoiști, cooperanți sau competitivi. Depinde foarte mult de modul cum sunt crescuți – printre altele, și de faptul de a se simți iubiți necondiționat. Iar când un copil mic face o criză de furie sau refuză să intre în cadă așa cum a promis, acest lucru poate fi înțeles și prin prisma vârstei pe care o are – și anume, a incapacității de a înțelege sursa nemulțumirii sale, de a-și exprima sentimentele într-un mod mai acceptabil, de a-și aduce aminte să se țină de promisiune. În esență, așadar, alegerea între parenting condiționat și parenting necondiționat reprezintă de fapt o alegere între două moduri radicale diferite de a vedea natura umană.

Dar mai există un set de supoziții care ar trebui dezvăluite. În societatea noastră, suntem învățați că lucrurile bune trebuie întotdeauna câștigate, și niciodată dăruite. Într-adevăr, mulți se înfurie la gândul încălcării acestei reguli. Observați, de exemplu, ostilitatea manifestată de multe persoane față de ajutorul social și față de cei care beneficiază de acesta. Sau, în companii, folosirea la scară largă a schemei de plată în raport cu performanța. Sau la numărul de profesori care definesc orice este plăcut (precum recreația) drept un răsfăț, un fel de răsplată pentru că te-ai ridicat la nivelul așteptărilor.

În ultimă instanță, parentingul condiționat reflectă tendința de a vedea aproape orice interacțiune umană, chiar și între membrii unei familii, drept o *tranzacție* economică. Legile pieței – cerere și ofertă, după faptă și răsplată – au fost ridicate la rangul de principii universale și absolute, ca și cum totul din viața noastră, inclusiv ce facem cu copiii noștri, este similar cu achiziționarea unei mașini sau închirierea unui apartament.

Un autor de cărți pentru copii – nu întâmplător un susținător al behaviorismului – zice în felul următor: „Dacă doresc să îmi scot copilul la plimbare sau chiar dacă doresc să îl îmbrățișez sau să îl sărut, trebuie în primul rând să mă asigur că merită”.² Înainte să concluzionăm că această perspectivă aparține unui extremist, gândiți-vă că eminentul psiholog Diana Baumrind a făcut o remarcă similară contrar educației parentale necondiționate, declarând că „regula reciprocității, a plății în funcție de valoarea primită, este o regulă a vieții care ni se aplică tuturor”.³

Chiar și mulți autori și terapeuți care nu se referă în mod explicit la această problemă tind să se bazeze tot pe un soi de model economic. Dacă citim printre rânduri, sfaturile lor par să-și aibă rădăcina în convingerea că, atunci când copiii nu se comportă cum ne dorim, trebuie să-i privim de lucrurile la care țin. În fond, nimeni nu ar trebui să primească ceva pe nimic. Nici măcar fericirea. Sau iubirea.

De câte ori nu ați auzit spunându-se – apăsător, în mod sfidător – că un lucru sau altul este „un privilegiu, nu un drept”? Uneori, visez să fac un studiu pentru a determina ce însușiri de personalitate găsim în general la persoanele care susțin acest punct de vedere. Imaginați-vă un om care insistă că orice lucru, de la înghețată la atenția acordată, ar trebui condiționat de modul în care se comportă copiii și care spune că aceste lucruri nu ar trebui să fie niciodată oferite pur și simplu. Vă puteți imagina această persoană? Ce expresie vedeți pe chipul ei? Îi place cu adevărat să se afle în preajma copiilor? V-ați dori să o aveți ca prieten?

De asemenea, când aud replica „privilegiu, nu drept”, mă întreb întotdeauna oare ce înțelege respectiva persoană prin drept. Există vreun lucru la care oamenii au dreptul, pur și simplu? Nu există relații pe care am vrea să le scutim de legile economice? Este adevărat că adulții se așteaptă să fie remunerați pentru munca lor, după cum se așteaptă să plătească pentru mâncare și alte lucruri. Întrebarea este însă dacă sau în ce condiții o „regulă a reciprocității” similară se aplică relațiilor noastre cu rudele și prietenii. Psihologii sociali au observat că există, într-adevăr, persoane cu care avem ceea ce se poate numi o relație de schimb: fac ceva pentru tine, dacă și tu faci ceva pentru mine (sau îmi dai ceva). Însă menționează fără întârziere că acest lucru nu este valabil, și nici nu am dori să fie, pentru toate relațiile noastre, unele fiind bazate pe grija față de cineva, nu pe reciprocitate. Mai mult, un studiu a demonstrat că persoanele care percep relația cu partenerul de viață ca pe un schimb, având grijă să primească atât cât oferă, tind să aibă relații mai puțin satisfăcătoare.⁴

Când copiii noștri vor crește, li se vor ivi numeroase ocazii să-și ocupe locurile ca agenți economici, consumatori și muncitori, roluri în care regulile interesului personal și termenii schimbului pot fi estimate cu precizie. Dar în parenting necondiționat insistăm ca familia să fie o oază, un refugiu, departe de astfel de tranzacții. Iubirea părintească, mai ales, nu trebuie răsplătită nicicum. Este, pur și simplu, un dar. Toți copiii au dreptul la ea.

Dacă aceste lucruri au sens pentru voi și dacă și celelalte premise ale parentingului necondiționat vă par adevărate – anume, că trebuie să privim copilul ca întreg, nu numai prin prisma comportamentului său, că nu trebuie să ne așteptăm la ce-i mai rău de la copiii noștri și așa mai departe –, atunci este necesar să contestăm toate tehnicile de disciplinare convenționale care se bazează pe opusul acestor premise. Practicile care definesc parentingul condiționat tind să fie modalități prin care impunem copiilor supunerea. Prin contrast, sugestiile oferite în a doua parte a cărții, care decurg în mod firesc din ideea de parenting necondiționat, sunt variațiuni pe tema colaborării cu copiii pentru a-i ajuta să devină oameni buni, care să ia deciziile potrivite.

Iată cum am putea rezuma diferențele dintre cele două abordări:

PARENTING		
	NECONDIȚIONAT	CONDIȚIONAT
Se concentrează pe	copilul ca întreg	comportament
Perspectivă asupra naturii umane	pozitivă sau echilibrată	negativă
Perspectivă asupra iubirii părintești	dar	privilegiu care trebuie câștigat
Strategii	„a lucra împreună” (găsirea unor soluții)	„a acționa asupra copilului” (control prin recompense și pedepse)